

Status 15.3.2018 for

KLIMA- OG ENERGIPLAN

KRAGERØ KOMMUNE

2014 - 2018

INNHALDET I KLIMA- OG ENERGIPLAN 2014 - 2018

1	INNLEDNING	
1.1	SAMMENDRAG	<u>03</u>
1.2	BAKGRUNN	<u>04</u>
2	STATUS	
2.1	NASJONALT: NEDGANG I KLIMAGASSUTSLIPP	<u>07</u>
2.2	LOKALT: GJENNOMFØRTE TILTAK 2009 – 2013	<u>10</u>
3	MÅLSETNINGER 2014 - 2018	<u>17</u>
4	TILTAKSOMRÅDER	
4.1	TRANSPORT	<u>19</u>
4.2	AREALPLANLEGGING -KLIMATILPASNING	<u>21</u>
4.3	ENERGI	<u>25</u>
4.4	FORBRUK-INNKJØP-HOLDNINGSSKAPNING	<u>29</u>
4.5	AVFALL	<u>31</u>
4.6	NÆRING INKL. LANDBRUK-SMÅINDUSTRI	<u>33</u>
5	HANDLINGSPLAN	<u>35</u>
6	REFERANSER	<u>41</u>
7	VEDLEGG	<u>42</u>

5 HANDLINGSPLAN

1. TRANSPORT						Status 15.3.2018
Nr.	Klima/ energi/miljø gevinst +++=høy ++=middels +=lav	Tiltak	Kostnad	Ansvar	Dato	
1.1	+++	GreVe Biogass, biogassanlegg i Tønsberg er under bygging og tas i drift 2015	Eget budsjett	Vestfold Telemark samarbeid	2014-18	Etablert
1.2	+++	Gassbusser i Kragerø, samme krav ved innkjøp som i Grenland forøvrig	Dekkes av andre	Fylkeskom munen Vest Viken	2018	Innført i Porsgrunn, Skien, Bamble
1.3	++	Planlegge og etablere flere g/s-veier langs de mest trafikkerte veiene	Iflg. plan/ budsjett	Kommune Fylke Stat	2014-18	Pågår, kommunen har undertegnet en avtale om trafikksikker kommune
1.4	++	Sykkelparkering skal vurderes i alle reguleringsplaner, aktuelt bl.a. ved Rådhuset	Egne budsjetter	Bygg/areal	2014-18	I forbindelse med bymiljøpakke 2017 ble det etablert flere sykkelparkeringsplasser i sentrum
1.5	++	Holdningsskapende arbeid innad og utad i kommunen	Egen innsats	Miljø kultur næring	2014-18	Pågår
1.6	++	Lage en strategi for å øke miljøvennlig transport og planlegge prosjekter	Egen innsats	Miljø næring	2014-18	Sykle til jobb, info fra personalavdelingen i 2017 og 2018
1.7	++	Påvirke etablering av fyllestasjoner for alternativt drivstoff i kommunen (eks. el-ladestasjon, biogass) og etablere el-ladestasjoner i kommunal regi	Egen innsats/ eget budsjett	Miljø næring Eiendom/ teknisk	2015	Flere el-ladestasjoner er etablert, nylig etablerte kommunale ladestasjon er på Barthebrygga
1.8	++	Legge til rette for langtidsparkering ved trafikk-knutepunkter, bl.a. Amfi og	Må utredes	Eiendom/ teknisk	2015-16	Pågår

		Gjerdemyra, samt ladepunkter for el-biler og låsestativ for sykler				
1.9	++	Trafikksikkerhetsplan for Børneveien og Bråten, samt bedre skilting og regelmessig oppdatering av veibasen	Egen innsats	Bygg/areal	2014-15	Gjennomført
1.10	++	Konvertere deler av den kommunale bilparken til biler som bruker alternativ energi (eks. el-biler, hybridbiler, gassdrevne lastebiler/busser)	Må utredes	GKI Innkjøp	2014-16	Forslag om utprøving av el-maskiner og el-utstyr er gitt og vurdert av avdelinger for Vann-Avløp og Vei-Park
1.11	++	Utbedring av Tangen-krysset med trafikksikringstiltak	Dekkes av andre	Vegvesen	2014-15	Pågår
1.12	++	Septiktømmestasjoner for båter, bobiler og campingvogner på egnete steder (eksempelvis ved tidligere Tangen Verft område, Amfi i Sannidal)	Må utredes i vann/avløps plan	Eiendom/teknisk	2015-16	En stasjon er etablert på Stabbestad i 2017, det er ikke planlagt flere stasjoner

2. AREALPLANLEGGING-KLIMATILPASNING						Status 15.3.2018
Nr.	Klima/ energi/miljø gevinst +++=høy ++=middels +=lav	Tiltak	Kostnad	Ansvar	Dato	
2.1	++	Valg av tett framfor spredt utbyggingsmønster vil redusere energibruk og klimagassutslippene	Ingen merkostnader	Bygg/areal	2014-18	Tas opp under revisjon av kommuneplanen
2.2	++	Nye boligområder søkes konsentrert rundt Kragerø sentrum og lokalsentrene i kommunen; Helle, Sannidal og Stabbestad	Ingen merkostnader	Bygg/areal	2014-18	Tas opp under revisjon av kommuneplanen

2.3	++	Klimahensyn og energibruk skal vektlegges ved etablering av nye boligfelt og næringsområder	Ingen merkostnader	Bygg/areal	2014-18	Pågår
2.4	++	Øke kompetanse hos plan- og byggesaksbehandlere når det gjelder klimapåvirkning	Utgifter til opplæring	Bygg/areal	2014-15	Pågår
2.5	+++	Jobbe for etablering av Grenlandsbanen (sammenkobling mellom Sørlandsbanen og Vestfoldbanen) med jernbanestasjon på Tangen	Egen innsats	Politiker rådmann	2014-18	Pågår
2.6	++	Fortetting av boligområder rundt kollektivknutepunkt	Ingen merkostnader	Bygg/areal	2014-18	Tas opp under revisjon av kommuneplanen
2.7	++	Utarbeide trafikkplaner for ulike deler av kommunen der fremkommelighet og trygghet for funksjonshemmede, gående og syklende skal prioriteres	Egen Innsats, tilskudd	Bygg/areal	2014-18	Tas opp under revisjon av kommuneplanen
2.8	++	Vurdering av alternativ energi i boligområder, byggemetoder, vinkling av bygg mht. energi/lys/atmosfære o.a. miljøtiltak	Egeninnsats	Bygg/areal Eiendom/ teknisk	2014-18	Blir vurdert i bebyggelsesplaner
2.9	++	Utarbeide en kartlegging og verdisetting av grønnstrukturen (biologisk mangfold, landskap, tur- og rekreasjonsområder)	200.000	Miljø	2015-16	Startet i 2017 og ferdigstilles i 2018
2.10	++	Kartlegging av fare- og risikosoner som vises i kommuneplanen som hensynssoner	300.000	Eiendom/ teknisk	2014-15	Pågår

2.11	++	Revisjon av kommunens ROS-analyse	Egen innsats/kom muneplan	Beredskap	2014-15	Stort sett utført, overordnet beredskapsplan viser hvem som har ansvar for ROS-analysene og tiltakskort/handlingsplaner
2.12	++	Legge inn byggegrense langs vassdrag og sjø slik myndighet anbefaler og beskrive nødvendige sikringstiltak i reguleringsplaner	Egen innsats/kom muneplan	Bygg/areal	2014-15	Blir vurdert i bebyggelsesplaner
2.13	++	Rasfarlige områder kartlegges av geolog og ev. tiltak for sikring legges inn i budsjettet	300.000	Eiendom/teknisk	2014-18	Gjennomføres etter behov
2.14	+	Informere flomutsatte boligeiere om konsekvensene ved 1000årsflom og dambrudd	Egen innsats	Skagerak Kraft Eiendom/teknisk	2014-15	Usikker om dette er under planlegging
2.15	++	Flomsonekart for Kragerø Vassdraget skal legges til grunn i arealplanleggingen og i beredskapssammenheng	Egen innsats/kom muneplan	Skagerak Kraft Bygg/areal	2014-15	Usikker om kommunen har fått et flomsonekart
2.16	++	Koordinere og finansiere videreføring av biologisk mangfoldkartleggingen	200.000 mulighet for tilskudd	Miljø	2015-16	Er gjennomført for nasjonalparkområdet, flere rapporter er utarbeidet og tilgjengelig på Jomfruland Nasjonalpark sin nettside
2.17	++	Videreføre skoleprosjekt med kartlegging av marint biologisk mangfold	100.000 årlig	Skole	2014-18	Er innarbeidet i skolens læreplaner
2.18	++	Etablere et område for vern av hummer i en 5-årsperiode	20.000 årlig	Miljø	2014-18	Et område på innsiden av Jomfruland ble etablert i 2015, et nytt område i Skåtøysundet er søkt om
2.19	++	Kartfeste områder der det finnes truede arter i forbindelse med biologisk mangfold kartleggingen	Egeninnsats	Bygg/areal	2016	Gjøres i miljødirektoratets databaser og kart
2.20	++	Samarbeid med Grenlandskommunene når det gjelder bekjempelse av fremmede arter	Egeninnsats Mulighet for tilskudd	Miljø Grenland-samarbeid	2014-18	Arbeidet er startet og videreføres i 2018

2.21	++	Øke kompetanse når det gjelder klimapåvirkning hos enhetene som har behov for det	Egeninnsats	Miljø	2014-18	Miljørådgiver informerer om relevante kurs fortløpende
2.22	+	Det legges til rette for at velforeninger, borettslag mv. kan rydde busker og kratt der det ikke er spesielle forhold som må ivaretas	Tilrettelegging	Eiendom/teknisk	2014-18	Arbeidet er startet, men krever mer innsats fra frivillige

3. ENERGI						Status 15.3.2018
Nr.	Klima/ energi/miljø gevinst +++=høy ++=middels +=lav	Tiltak	Kostnad	Ansvar	Dato	
3.1	++	EPC* også for renseanlegg og pumpestasjon (EPC ordningen for kommunale bygg skal evalueres først)	Egen innsats/ Konsulent- kostnader spares inn	Eiendom/ teknisk	2015-18	Er tatt inn i budsjettet og skal følges opp
3.2	++	Erstatte oljefyr med biovarmeanlegg (pålegg om utfasing kommer)	Kostnader fordeles over år ev. tilskudd	Eiendom/ teknisk	2015-18	Er tatt inn i budsjettet og skal følges opp, frist for gjennomføring er 2020
3.3	+++	Solcellesatsing i kommunen i samarbeid med Kragerø Energi, det må tas hensyn til sentrumsplanen og retningslinjer for tak m.m.	Egen innsats	Eiendom/ teknisk Kragerø Energi	2014-18	Gjennomføres som pilotprosjekt for kunstsolen i 2017-18
3.4	++	Utskifting av gatelys til LED**-lys etter plan fra Kragerø Energi	Driftskostnader	Kragerø Energi	2014-18	Gjøres fortløpende
3.5	++	Gatelysplan for sentrum	Egeninnsats	Kragerø Energi	2016	Usikker om ferdig utarbeidet

3.6	++	Vindmøller, bestemmelser innarbeides i kommunens arealplan og behandles i form av søknader (eks. Skåtøy, andre steder)	Saksbehandlingskostnader/kommuneplan	Bygg/areal	2014	Innarbeides under revisjon av kommuneplanen
3.7	++	Gjennomføre et forprosjekt for fjernvarme i sentrum	280.000,- inkl. egen innsats	Rådmann/miljø	2014	Forprosjekt er gjennomført, konklusjon er at det ikke er kostnadseffektivt og blir derfor ikke realisert

*EPC står for energisparekontrakt og er en modell for å oppnå reduksjon av energibruk og energikostnader i bygninger. I offentlig sektor er alle regler om offentlig anskaffelser ivarettatt.

**LED (Light Emitting Diode) er en elektrisk komponent som gir fra seg lys når den mottar elektrisk strøm. Det er altså ingen glødetråd eller gasser i bevegelse. En lysdiode påvirkes derfor ikke av vibrasjoner, slag, trykk og temperatur, samtidig som lysdioden ikke inneholder kvikksølv og andre giftige tungmetaller.

4. FORBRUK-INNKJØP-HOLDNINGSSKAPNING						Status 15.3.2018
Nr.	Klima/ energi/miljø gevinst +++=høy ++=middels +=lav	Tiltak	Kostnad	Ansvar	Dato	
4.1	++	Kommunen prioriterer miljømerkede varer og tjenester ved innkjøp, Rådhuset er miljøfyrtårn	Egen innsats	GKI Innkjøp	2014-18	Rådhuset ble resertifisert i 2015, ny resertifisering i 2018 er ikke planlagt, dvs ordningen avvikes Kommunen følger GKIs veiledning når det gjelder miljøvennlige innkjøp og bruker rammeavtaler
4.2	++	Miljøkrav ved leasing/innkjøp av bil	Egen innsats	GKI Innkjøp	2014-18	Blir formidlet til dem som leaser/kjøper biler
4.3	++	Grønn IKT	Egen innsats	GKI Innkjøp	2014-18	Usikker fremdrift
4.4	++	Regnmakerne, Enovas program for barn, formidle informasjon	Egen innsats	Miljø	2014-18	Miljørådgiver formidler informasjon

4.5	++	WWFs klimaskole, formidle informasjon	Egen innsats	Miljø	2014-18	Miljørådgiver formidler informasjon
4.6	++	Arrangere turer for barnehagene med veiledning fra ansatte i Geoparken og/eller delta på veileder kurs	Gratis	Barnehage	2014-18	Gjennomføres av Geoparken
4.7	++	Klimakurset "Klimaklok" for lærere i ungdomsskoler og videregående skole	Egen innsats	Miljø	2014-18	Miljørådgiver eller skolen selv innhenter informasjon

5. AVFALL						Status 15.3.2018
Nr.	Klima/ energi/miljø gevinst +++=høy ++=middels +=lav	Tiltak	Kostnad	Ansvar	Dato	
5.1	++	Tilrettelegge bedre for kildesortert avfall ved returpunktene med tanke på estetikk og orden	Dekkes av renovasjons gebyr	Eiendom/ teknisk	2014-18	Kommunen har overtatt renovasjon i kommunen og forbedrer hele tiden returpunktene, det er mulig å levere brukte gjenstander til Nilsbukjerr til gjenbruk
5.2	++	Gi omfattende informasjon til hyttene slik at avfallet sorteres bedre	Egen innsats	Eiendom/ teknisk	2014-18	Informasjon utgis årlig og formidles på kommunens nettside
5.3	++	Miljøvennlig småbåtanlegg og avfallsplaner etter forslag fra Ren Marina (Bamble og Kragerø)	100.000 (vanndirektiv arbeid)	Miljø/prosjekt	2014	Åpne møter med tema Ren Marina er gjennomført i Bamble og Kragerø i 2014
5.4	++	I forbindelse med utvidelsen av næringsparken bør man se på muligheten til å bruke fjernvarme	Ukjent	Næring	2015-16	Ikke vurdert i senere tid
5.5	++	Havnevesenet etablerer en «Ren Marina» båthavn	Ukjent	Havnevesen	2016	Av de kommunale båthavner har kun Tallakshavn båtopplag, Ren Marina er vurdert, men det vil kreve store investeringer og foreløpig er det ikke pålegg fra miljøvernmyndighetene

6. NÆRING INKL. LANDBRUK-SMÅINDUSTRI						Status 15.3.2018
Nr.	Klima/ energi/miljø gevinst +++=høy ++=middels +=lav	Tiltak	Kostnad	Ansvar	Dato	
6.1	++	Bidra til videreutvikling av Bondens marked som lokal møteplass for produsent og forbruker	Næringsmidler, Innovasjon Norge	Landbruk	2014-18	Bondens marked er videreutviklet og er et populært marked
6.2	++	Benytte Stråholmen/Jomfruland som nasjonalt utvalgt kulturlandskap og Geoparken i markedsføringen av lokale matprodukter	Egen innsats	Landbruk	2014-18	Gjøres av andre innen matproduksjon
6.3	++	Miljøforsvarlig håndtering av husdyrgjødsel	Privat ansvar	Landbruk	2014-18	Kun få innen landbruk har husdyr, landbrudsforvaltning påser at gjødsel håndteres etter forskriften
6.4	+	Har klima og energi som faste temaer under møtene med bedriftene	Egen innsats	Næring	2014-18	Kontakt med næringslivet ivaretas av ordfører og rådmann
6.5	++	Samarbeide aktivt med kommunens bedrifter for utnyttelse av felles energiressurser og avsette arealer for transportterminaler	Egen innsats	Næring Eiendom/ teknisk Bygg/areal	2014-18	Kontakt med næringslivet ivaretas av ordfører og rådmann
6.6	++	Legge til rette for etablering av nye virksomheter og informasjonsformidling om bl.a. tilskuddsordninger og løsninger	Ny-etablering	Næring	2014-18	Det er etablert en ny næringsforening som skal ivareta disse oppgavene
6.7	++	Utrede tema havet som matprodusent, energikilde og CO ₂ fangst	Tilskudd	Miljø	2014-18	Flere prosjekter i vassdrag som mynder ut i havet er under planlegging, gjelder smoltoppdrett i Fossing og på Helle